

Տարածաշրջան

ԼՂՀ ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ 2016թ. հոկտեմբեր

*Հրայր Փաշայան**

Ղարաբաղյան հակամարտություն. Ղարաբաղյան հակամարտությունը գտնվում էր ինչպես հակամարտող կողմերի, այնպես էլ տարբեր ուժային կենտրոնների ու միջազգային կառույցների ընդգծված ուշադրության կենտրոնում: Դեռևս սեպտեմբերի վերջերին ԱՄՆ պետքարտուղարը, խոսելով այսպես կոչված սառեցված հակամարտությունների մասին, հայտարարել էր, որ Հայաստանի և Ադրբեջանի ղեկավարները պատրաստ չեն Ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորմանը: Իհարկե, Ջոն Քերիի հայտարարության վերաբերյալ կարելի է տարբեր մեկնաբանություններ կատարել:

Սակայն հատկանշականը պաշտոնական Բաքվի խիստ քննադատական արձագանքն էր, որտեղ այն ընկալվեց որպես իրենց ուղղված մեսիջ: Ըստ երևույթին, հաշվի առնելով հայտարարության քողարկված ենթատեքստը և հասկանալով, որ հիմնախնդրի լուծված չլինելու հիմնական պատասխանատվությունն ընկած է պայմանավորվածություններից տարբեր ձևերով խուսափող Ադրբեջանի վրա, կառավարության նիստում Ի.Ալիևը հայտարարել է, որ «առնվազն անամոթություն է Ադրբեջանին հակամարտությունը կարգավորելու ցանկության բացակայության մեջ մեղադրելը»: Նրա կարծիքով՝ ասել «երկու կողմերն էլ մեղավոր են, կողմերը պատրաստ չեն դրան, այս հարցը իսրայելա-պաղեստինյան հակամարտությունից էլ բարդ է»՝ նշանակում է պարզապես սատարել Հայաստանի զավթողական քաղաքականությանը:

Ալիևյան վարչակազմն անուղղակիորեն հայտնվել է նաև միջազգային կառույցների քննադատության թիրախում: Մասնավորապես, ՄԱԿ-ի՝ Մար-

* Արցախի պետական համալսարանի փիլիսոփայության և քաղաքագիտության ամբիոնի դասախոս, քաղաքական գիտությունների թեկնածու:

դու իրավունքների խորհրդի 33-րդ նստաշրջանի շրջանակներում գերագույն հանձնակատար Ձեիդ Ռաադ ալ Հուսեյնին հայտարարել էր, թե նրա գրասենյակը հնարավորություն չունի ծանոթանալու Լեոնային Ղարաբաղում կոնֆլիկտային իրավիճակին, այդ թվում՝ այս տարվա ապրիլյան իրադարձություններից հետո:

ԵՄԽՎ աշնանային նստաշրջանում Եվրոպայի խորհրդի կողմից Լեոնային Ղարաբաղ մուտք գործելու անհրաժեշտության մասին է հայտարարել Եվրոպայի խորհրդի գլխավոր քարտուղար Թորբյորն Յագլանդը՝ ընդգծելով Լեոնային Ղարաբաղ մեկնելու հարցի քաղաքականացման անթույլատրելիությունը: Դիրքորոշում է արտահայտել նաև ԵԱՀԿ Խորհրդարանական վեհաժողովում Հարավային Կովկասի հարցերով հատուկ ներկայացուցիչ Քրիստիան Վիգենինը: Պատասխանելով այն հարցին, թե հնարավոր է համարում այցը տարածաշրջան, նա ասել է, որ, իր կարծիքով, խաղաղ գործընթացին մասնակցող մարդկանց համար կարևոր է տեսնել իրավիճակը տեղում:

Ստեփանակերտի և Երևանի արձագանքը չուշացավ: Մասնավորապես, հավաստիացնելով, որ ԼՂՀ իշխանությունները բաց են Մարդու իրավունքների գերագույն հանձնակատարի գրասենյակի (ՄԻԳՀԳ) հետ անկեղծ համագործակցությանը՝ ուղղված ժողովրդավարական նորմերի և սկզբունքների ամրապնդմանը, ինչպես նաև կոնֆլիկտային իրավիճակում մարդու իրավունքների պաշտպանությանը, ԼՂՀ արտաքին գործերի նախարար Կարեն Միրզոյանը հրավիրել է ՄԱԿ մարդու իրավունքների գերագույն հանձնակատարին այցելել Լեոնային Ղարաբաղ կամ ուղարկել թիմ՝ անաչառ և օբյեկտիվ գնահատական տալու մարդու իրավունքների բնագավառում առկա իրավիճակին, ինչպես նաև այս տարվա ապրիլին Լեոնային Ղարաբաղի ժողովրդի դեմ իրագործված հանցագործություններին:

Արցախի Հանրապետությունը, հյուրընկալ ավանդույթի համաձայն, միշտ էլ պատրաստակամ է եղել ընդունելու ոչ միայն ՄԱԿ մարդու իրավունքների գերագույն հանձնակատարին, այլև երկրամաս այցելելու բոլոր ցանկացողներին: Սակայն Արցախի Հանրապետություն այցելելու մտադրությունները սովորաբար չեն իրականանում Ադրբեջանի ապակառուցողական, քաղաքականության արդյունքում, որի մասին է վկայում տխրահռչակ «սև ցուցակի» գոյությունը:

Ի.Ալիևը նաև խոստովանեց, որ բանակցությունների ժամանակ իր վրա ճնշում են գործադրում՝ պահանջելով ճանաչել Լեռնային Ղարաբաղի անկախությունը: Փաստորեն, ինչ-որ նկատառումներից ելնելով՝ նա ստիպված էր խոստովանել, որ, բացի իրենցից, ողջ միջազգային հանրությունը գիտակցում է, որ առանց Լեռնային Ղարաբաղի անկախության ճանաչման հիմնախնդրի կարգավորումն անհնար է:

ԵԱՀԿ այցելությունը տարածաշրջան. Հոկտեմբերի 23-25-ը կայացավ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահների և ԵԱՀԿ գործող նախագահի անձնական ներկայացուցիչ Անջեյ Կասպրիկի Բաքու, Ստեփանակերտ և Երևան այցելությունը, որի արդյունքների վերաբերյալ տարածվեց հայտարարություն: Համանախագահներն ընդգծել են, որ հրադադարի ռեժիմի պահպանումն ապահովում է ընթացող բանակցությունների անհրաժեշտ հիմքը, նշել Վիեննայում ու Սանկտ Պետերբուրգում ընդունված որոշումների լիակատար իրականացման կարևորությունը և քննարկել ներկայիս աշխատանքային առաջարկները՝ հասնելու առարկայական բանակցությունների հանուն տևական խաղաղության:

Նախագահներից յուրաքանչյուրն արտահայտել է իր տեսակետները, թե ինչպես առաջ տանել կարգավորման գործընթացը և վերահաստատել համաձայնությունը ԵԱՀԿ գործող նախագահի անձնական ներկայացուցչի գրասենյակի ընդլայնման ուղղությամբ: Համանախագահները ծրագրում են նաև հանդիպել արտաքին գործերի նախարարների հետ՝ 2016թ. դեկտեմբերին Համբուրգում ԵԱՀԿ նախարարական խորհրդի հանդիպման ժամանակ՝ քննարկելու հնարավոր ամենավաղ ժամկետներում նախագահների հնարավոր հանդիպումը: Արդյո՞ք կհաջողվի միջնորդներին իրագործել նշված դրույթները՝ դժվար է հստակ կանխատեսել: Սակայն Բաքվի՝ պայմանավորվածությունները խախտելու բազմամյա փորձը հաշվի առնելով՝ կարելի է կանխատեսել, որ դրանք նույնպես կարժանանան նախորդների ճակատագրին:

ԼՂՀ ճանաչման գործընթացը շարունակվում է. Անկախ Ալիևի ցանկությունից՝ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության անկախությանն ճանաչման գործընթացը տարբեր մակարդակներում շարունակվում է: ԱՄՆ Կոլորադո նահանգի Դենվեր քաղաքի քաղաքապետ Մայքլ Հենքոքը 2016թ. սեպտեմբերի 21-ը պաշտոնապես ճանաչել է «Հայկական Անկախության օր»՝ հայ-

կական երկու պետությունների՝ Հայաստանի և Արցախի (Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն) համար. «2016թ. հայկական երկու պետությունները՝ Հայաստանի Հանրապետությունն ու Արցախը (Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը) տոնում են անկախության հռչակման 25-ամյակը:

Արցախի ժողովուրդը շարունակում է պայքարը՝ հանուն հայկական ինքնության պահպանման, սեփական սահմանները պատերազմական հանցագործություններից զերծ պահելու: Դեմվերը շնորհավորում է հայկական համայնքին՝ սեփական ժառանգությանը հավատարիմ մնալու հանձնառության, հայրենիքին նվիրվածության, չնայած մարտահրավերներին՝ ժողովրդին ծառայելու մղումների համար»:

ՀԱՊԿ հայտարարությունը. Հոկտեմբերի 14-ին Երևանում տեղի ունեցած Հավաքական անվտանգության պայմանագրի կազմակերպության (ՀԱՊԿ) գագաթաժողովում խորհրդի նիստի արդյունքներով անդամ պետությունների ղեկավարները հայտարարություն են ընդունել, որում ՀԱՊԿ-ն իր աջակցությունն է հայտնել մայիսի 16-ին Վիեննայում և հունիսի 20-ին Սանկտ Պետերբուրգում ղարաբաղյան հիմնախնդրի վերաբերյալ տեղի ունեցած գագաթաժողովներին ձեռք բերված պայմանավորվածություններին՝ ուղղված հակամարտության գոտում իրավիճակի սրման կանխարգելմանը, իրադրության կայունացմանը և խաղաղ բանակցային գործընթացի առաջնության համար պայմանների ստեղծմանը:

Սակայն հատկանշական է, որ ՀԱՊԿ գագաթաժողովին, լրագրողների հետ ճեպագրույցում ՌԴ ԱԳ նախարար Սերգեյ Լավրովը կարևորեց Թուրքիայի դերը Ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման գործում, որը տարբեր մեկնաբանությունների արժանացավ հայկական և թուրքական մամուլում: Մասնավորապես, Թուրքիայի արտգործնախարարությունը ողջունեց Լավրովի հայտարարությունը, իսկ Հայաստանի փոխարտգործնախարար Շավարշ Քոչարյանը, հայտարարեց, որ Թուրքիան իր բացահայտ միակողմանի դիրքորոշմամբ տեղ չունի և պետք է հեռու պահվի Լեռնային Ղարաբաղի բանակցային գործընթացից:

ԵՄ-Արցախ. Հոկտեմբերի 21-ին աշխատանքային այցով Երևանում գտնվող Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության արտաքին գործե-

րի նախարար Կարեն Միրզոյանը հանդիպել է Հարավային Կովկասի և Վրաստանի ճգնաժամի հարցերով Եվրամիության հատուկ ներկայացուցիչ Հերբերտ Զալբերի հետ: Հանդիպմանը քննարկվել են Արցախ-ԵՄ հարաբերություններին վերաբերող մի շարք հարցեր:

Կարեն Միրզոյանն ընդգծել է ԼՂՀ իշխանությունների պատրաստակամությունը՝ զարգացնել ԵՄ-ի հետ համագործակցությունը բոլոր ուղղություններով, ներառյալ Արցախում ժողովրդավարական ինստիտուտների ամրապնդումը, և վերահաստատել հրավերը Հերբերտ Զալբերին՝ նրա մանդատի շրջանակներում այցելել ԼՂՀ:

Անդրադարձ է կատարվել նաև ադրբեջանա-ղարաբադյան հակամարտության խաղաղ կարգավորման գործընթացում ստեղծված իրավիճակին: Այդ համատեքստում կողմերը կարևորել են ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահների ջանքերը՝ ուղղված բանակցությունների վերսկսման համար պայմանների ձևավորմանը, մասնավորապես, ընդգծել Վիեննայում և Սանկտ Պետերբուրգում ձեռք բերված պայմանավորվածությունների իրագործման անհրաժեշտությունը:

Հայաստան-Արցախ. Հոկտեմբերի 21-22-ը, հայկական երկու հանրապետությունների ռազմական փոխհամագործակցության, փորձի փոխանակման և գործողությունների համադրման ծրագրի շրջանակում, աշխատանքային այցով Պաշտպանության բանակ են այցելել ՀՀ պաշտպանության նախարար Վիգեն Սարգսյանը, ԶՈւ գլխավոր շտաբի պետ, գեներալ-լեյտենանտ Մովսես Հակոբյանը և ՀՀ նախագահի գլխավոր ռազմական տեսուչ, գեներալ-գնդապետ Միքայել Հարությունյանը:

ԼՂՀ նախագահ Բակո Սահակյանի հետ հանդիպման ժամանակ, որին մասնակցում էր նաև ԼՂՀ պաշտպանության նախարար, ՊԲ հրամանատար, գեներալ-լեյտենանտ Լևոն Մնացականյանը, քննարկվել է հայկական երկու հանրապետությունների ռազմական համագործակցությանը վերաբերող հարցերի լայն շրջանակ, նախանշվել են պաշտպանական ոլորտում իրականացվելիք հետագա աշխատանքների կարևորագույն ուղղությունները:

Պաշտպանական գերատեսչությունների ղեկավարները եղել են նաև առաջնագծում, ծանոթացել կատարված ինժեներական աշխատանքներին,

ղեկավարման համակարգի, նորագույն տեխնիկական միջոցների ներդրման և զսպման մեխանիզմների կատարելագործման ուղղությամբ իրականացված ծավալուն գործընթացներին, շփվել դիրքապահ զինծառայողների հետ, որոնցից առավել աչքի ընկածները խրախուսվել են պաշտպանության նախարարի կողմից: Հյուրերն այցելել են նաև ՊԲ «Ասպարեզ» ուսումնական կենտրոն:

Հոկտեմբերի 22-ին աշխատանքային այցով Երևանում գտնվող ԼՂՀ ԱԳ նախարար Կարեն Միրզոյանը հանդիպել է ՀՀ գործընկերոջ հետ: Արտաքին քաղաքական գերատեսչությունների ղեկավարները Վիեննայում և Սանկտ Պետերբուրգում կայացած գագաթաժողովներին ձեռք բերված պայմանավորվածությունների համատեքստում քննարկել են Ղարաբաղյան հիմնախնդրի կարգավորման գործընթացին առնչվող հարցեր:

Արցախ-Սփյուռք. Տիգրանակերտի պատմամշակութային արգելոցում հոկտեմբերի 15-ին ծառատունկ է կազմակերպվել աշխարհի բոլոր մայրցամաքներից Արցախ ժամանած շուրջ 70 երիտասարդի մասնակցությամբ: Նախաձեռնությունը յուրահատուկ նշանակություն ունի, հատկապես ծառատունկի վայրի ընտրության և մասնակիցների առումով: Տիգրանակերտում կազմակերպված ծառատունկը սփյուռքահայ երիտասարդների համար յուրահատուկ հնարավորություն էր՝ ծանոթանալու Արցախի Տիգրանակերտի պատմությանը, հնագիտական նշանակությանը, ինչպես նաև նպաստելու արգելոցի հետագա զարգացմանը: